

Briselē, 20.5.2020.
COM(2020) 543 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Čehija

**Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais
ziņojums**

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

Čehija

Saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums

1. IEVADS

2020. gada 20. martā Komisija pieņēma paziņojumu par Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanu. Šī klauzula, kuru veido Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punkts, 6. panta 3. punkts, 9. panta 1. punkts un 10. panta 3. punkts un Regulas (EK) Nr. 1467/97 3. panta 5. punkts un 5. panta 2. punkts, atvieglo budžeta politikas koordināciju nopietnas ekonomikas lejupslīdes laikā. Komisija savā paziņojumā puda Padomei viedokli, ka pašreizējos apstākļos, ņemot vērā paredzamo nopietno ekonomikas lejupslīdi Covid-19 uzliesmojuma dēļ, ir pieļaujams iedarbināt šo klauzulu. Dalībvalstu finanšu ministri 2020. gada 23. martā piekrita Komisijas novērtējumam. Vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšana ļauj uz laiku atkāpties no korekcijām vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai, ja tas neapdraud fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Attiecībā uz korektīvo daļu Padome uz Komisijas ieteikuma pamata var arī nolemt pieņemt pārskatītu fiskālo trajektoriju. Vispārējā izņēmuma klauzula neaptur Stabilitātes un izaugsmes pakta paredzētās procedūras. Tā ļauj dalībvalstīm atkāpties no budžeta prasībām, kas tiktu piemērotas parastā situācijā, un vienlaikus dod iespēju Komisijai un Padomei veikt vajadzīgos politikas koordinācijas pasākumus pakta ietvaros.

Dati, kurus Čehijas iestādes paziņoja 2020. gada 31. martā un kurus pēc tam apstiprināja Eurostat¹, liecina, ka vispārējās valdības budžeta pārpalikums Čehijā 2019. gadā sasniedza 0,3 % no IKP, savukārt vispārējās valdības bruto parāds bija 30,8 % no IKP. Saskaņā ar 2020. gada konverģences programmu Čehija plāno deficītu 5,1 % apmērā no IKP 2020. gadā, savukārt parāds tiek plānots 37 % apmērā no IKP.

2020. gadā plānotais deficīts pirmšķietami apliecina to, ka pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, kas definēts Stabilitātes un izaugsmes pakta.

Tāpēc Komisija, ņemot vērā iepriekš minēto, ir sagatavojusi šo ziņojumu, kurā analizēta Čehijas atbilstība Līgumā noteiktajam deficīta kritērijam. Parāda kritēriju var uzskatīt par izpildītu, jo parāda attiecība 2019. gadā ir zemāka par Līgumā noteikto atsauces vērtību – 60 % no IKP. Tajā ņemti vērā visi būtiskie faktori un ievērojamais ekonomikas satricinājums, kas saistīts ar Covid-19 pandēmiju.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

1. tabula. Vispārējās valdības budžeta deficīts un parāds (% no IKP)

		2016	2017	2018	2019	2020 COM	2021 COM
Deficīta kritērijs	Vispārējās valdības bilance	+0,7	+1,5	+0,9	+0,3	-6,7	-4,0
Parāda kritērijs	Vispārējās valdības bruto parāds	36,8	34,7	32,6	30,8	38,7	39,9

Avots: Eurostat, Eiropas Komisijas 2020. gada pavasara prognoze.

2. DEFICĪTA KRITĒRIJS

Pamatojoties uz 2020. gada konverģences programmu, tiek plānots, ka Čehijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā sasniegs 5,1 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai.

Plānotais Līguma atsauces vērtības pārsniegums 2020. gadā ir ārkārtējs, jo tas ir nopietnas ekonomikas lejupslīdes rezultāts. Ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ietekmi, Komisijas 2020. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2020. gadā samazināsies par 6,2 %.

Pamatojoties uz Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, kurā paredzēts, ka vispārējās valdības deficīts 2021. gadā saglabāsies virs 3 % no IKP, plānotais Līgumā noteiktās atsauces vērtības pārsniegums nav īslaicīgs.

Kopsummā 2020. gadā plānotais deficīts pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Plānotais pārsniegums atbilstoši definīcijām Līgumā un Stabilitātes un izaugsmes paktā tiek uzskatīts par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu. Tādējādi analīze liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/97 noteiktais budžeta deficīta kritērijs pirmšķietami nav izpildīts.

3. BŪTISKIE FAKTORI

Līguma 126. panta 3. punktā ir noteikts: ja kāda dalībvalsts neatbilst viena vai abu šo kritēriju izvirzītajām prasībām, Komisijai jāsagatavo ziņojums. Minētajā ziņojumā “ņem vērā arī to, vai valdības budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskus faktoros, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā.”

Minētie faktori ir sīkāk izskaidroti Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktā, kurā arī noteikts, ka nepieciešams pienācīgi ņemt vērā jebkurus citus faktoros, kurus attiecīgā dalībvalsts uzskata par būtiskiem, lai pilnībā novērtētu atbilstību deficīta un parāda kritērijiem, un par kuriem dalībvalsts paziņojusi Padomei un Komisijai.

Pašreizējā situācijā attiecībā uz 2020. gadu jāņem vērā vēl viens svarīgs faktors – Covid-19 pandēmijas ekonomiskā ietekme, kura ļoti nopietni ir skārusi budžeta situāciju un kuras dēļ perspektīva ir ārkārtīgi nenoteikta. Pandēmijas rezultātā ir arī iedarbināta vispārējā izņēmuma klauzula.

3.1. Covid-19 pandēmija

Covid-19 pandēmija ir izraisījusi ievērojamu ekonomikas satricinājumu, kam jau ir būtiska negatīva ietekme Eiropas Savienībā. Ietekme uz IKP pieaugumu būs atkarīga gan no pandēmijas ilguma, gan no pasākumiem, kas veikti valstu iestāžu un Eiropas un pasaules līmenī, lai palēninātu tās izplatību, aizsargātu ražošanas jaudas un atbalstītu kopējo pieprasījumu. Dalībvalstis jau ir pieņēmušas vai pieņem budžeta pasākumus, lai palielinātu veselības aprūpes sistēmu kapacitāti un sniegtu atbalstu vissmagāk skartajiem iedzīvotājiem un nozarēm. Ir pieņemti arī būtiski likviditātes atbalsta pasākumi un citas garantijas. Ņemot vērā sīkāku informāciju, kompetentajām statistikas iestādēm ir jāpārbauda, vai minētajiem pasākumiem un garantijām ir tūlītēja ietekme uz vispārējās valdības bilanci. Kopā ar saimnieciskās darbības samazināšanos minētie pasākumi veicinās krietni lielāka valdības budžeta deficīta un parāda veidošanos.

3.2. Vidēja termiņa ekonomikas stāvoklis

Paredzams, ka Čehijas ekonomiku 2020. gadā smagi ietekmēs Covid-19 pandēmija. Tā kā ārējā pieprasījuma samazināšanās un pārvietošanās ierobežojumi traucē saimniecisko darbību, saskaņā ar Komisijas 2020. gada pavasara prognozi paredzams, ka IKP 2020. gadā samazināsies par 6,2 %. Paredzams, ka investīcijas strauji samazināsies vērtības ķēdes traucējumu, pieaugošās nenoteiktības un pārvietošanās ierobežojumu laikā piedzīvotā darbaspēka trūkuma dēļ. Paredzams, ka tirdzniecība tiks būtiski ietekmēta arī Čehijas eksporta struktūras dēļ. Tas ir atbildību mīkstinošs faktors, novērtējot Čehijas atbilstību deficīta kritērijam 2020. gadā. Paredzams, ka 2021. gadā ekonomika pakāpeniski atveseļosies, pieaugot par 5 %, bet saglabājoties zem 2019. gada līmeņa. Tiek prognozēts, ka izaugsmi galvenokārt virzīs privātā patēriņa un investīciju pieaugums. Paredzams, ka tiks ietekmēts arī bezdarba līmenis, kas 2020. gadā sasniegs aptuveni 5 %, bet tā pieaugumu vajadzētu kavēt valdības pieņemtajiem pasākumiem, iepriekš saspringtajai situācijai darba tirgū un nelielam pagaidu darba līgumu īpatsvaram. Tomēr attiecībā uz tuvākā laika makroekonomisko perspektīvu pastāv liela nenoteiktība.

3.3. Budžeta vidēja termiņa stāvoklis

Pamatojoties uz izpildes datiem un Komisijas 2020. gada pavasara prognozi, Čehija 2019. gadā atbilda vidēja termiņa budžeta mērķim.

Pēc pandēmijas sākuma valsts budžets 2020. gadam bija jāpārskata, nosakot deficītu 5,5 % apmērā no IKP. 2020. gada konverģences programmā sniegta informācija par būtiskiem pasākumiem pandēmijas ierobežošanai un ekonomikas atbalstam. Saskaņā ar iestāžu sniegto informāciju līdz 2020. gada 22. aprīlim sniegtā tiešā fiskālā atbalsta kopsumma bija aptuveni 4 % no IKP, no kuriem 2,2 % no IKP bija izdevumi. Šie pasākumi papildinās iepriekš saskaņotos valsts algu, pensiju un citu sociālo pabalstu palielinājumus. Ir apspriesti arī daži jauni pasākumi, kas var vēl vairāk ietekmēt valsts budžetu. Kopsummā programma 2020. gadā paredz budžeta deficītu 5,1 % apmērā no IKP.

Saskaņā ar konverģences programmu paredzams, ka 2021. gadā deficīts samazināsies līdz 4,1 % no IKP. Paredzams, ka nodokļu ieņēmumu atgūšanās būs pieticīga, savukārt kārtējie izdevumi turpinās pieaugt. Parlaments nesen bez iepriekšējas apspriešanās ar Čehijas Fiskālo

padomi paātrināja grozījuma Likumā par fiskālo atbildību izskatīšanu, dodot iespēju veikt pasākumus, kuru mērķis ir apmierināt ar Covid-19 saistītās atveseļošanas vajadzības. Proti, šis grozījums palielināja maksimālo strukturālo deficītu 2021. gadā no 1 % no IKP līdz 4 % no IKP, pārsniedzot vidējā termiņa mērķi – strukturālo deficītu 0,75 % apmērā, un ļāva veikt pakāpeniskas korekcijas laikposmā no 2022. līdz 2027. gadam ar ikgadējo konsolidāciju vismaz 0,5 procentpunktu apmērā no IKP laikposmā no 2022. līdz 2027. gadam.

3.4. Citi faktori, ko norādījusi dalībvalsts

Čehijas iestādes 2020. gada 11. maijā nosūtīja vēstuli ar būtiskajiem faktoriem saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1467/97 2. panta 3. punktu. Iepriekšējās iedaļās sniegtā analīze jau lielā mērā apraksta galvenos iestāžu norādītos faktoros.

4. SECINĀJUMI

Saskaņā ar konverģences programmu tiek plānots, ka Čehijas vispārējās valdības budžeta deficīts 2020. gadā sasniegs 5,1 % no IKP, kas pārsniedz Līgumā noteikto atsaucē vērtību – 3 % no IKP – un nav tuvu tai. Plānotais atsaucē vērtības pārsniegums ir uzskatāms par ārkārtēju, bet ne īslaicīgu.

Saskaņā ar Līgumu un Stabilitātes un izaugsmes paktu šajā ziņojumā tika izskatīti arī būtiskie faktori.

Kopumā, tā kā plānotais deficīts ievērojami pārsniedz 3 % no IKP un pārsniegums nav īslaicīgs, kā arī ņemot vērā visus attiecīgos faktoros, analīze liecina, ka Līgumā un Regulā (EK) Nr. 1467/1997 noteiktais deficīta kritērijs nav izpildīts.